

Қорамолнинг закоти

09:00 / 01.05.2021 3320

هَيْلَعُ لَلِ اِيْلَصِرْ هَلْ لُ اِلْ وُسْرَ يَنْتَعَبُ : اِلْ اِقْ هُنْ عُ هَلْ لِي ضَرَّ ذَاغُمْ نَعُ
وَ اِعْيَبَتْ رَقَبَتِي ثَالِثُ لِكُنْمَ دُخَا نَا يَنْرَمُ اَوْ ، نَمَّ يَلِ اِيْلَمَّ لَسَوُ
هُ حَّصَوُ مَكْحَلْ اَوْ نُنَّ اِلْ اِبْ اِحْصَا اَوْرَ . هُنَّ سُمَّ نِي غَبْرَا لِكُنْمَ وَاَعْيَبَتْ

Муоз розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам мени Яманга юбордилар ва ҳар бир ўттиз сигирдан битта эркак ёки урғочи бир ёшли бузоқ олишимни ва ҳар бир қирқтадан бир дона икки ёшли урғочи бузоқ олишимни амр қилдилар».

«Сунан» эгалари ривоят қилганлар, Ҳоким саҳиҳ, деган.

رَقَبَتِي لَمْ دُخَا اِلْمَّ لَسَوُ هَيْلَعُ لَلِ اِيْلَصِرْ هَلْ لُ اِلْ وُسْرَ يَنْرَمُ اِلْ اِقْ هُنْ عُ
عَبَاتُ لِحَعِ اِهْيَفَ نِي ثَالِثُ تَغَلَبُ اِدْفَ ، نِي ثَالِثُ غَلْبَتْ يَّتَحِ اِيْ يَش

هُوَ أَوْرٌ. نَسْمُ رَقَبِ أَهِي فَفَ تَعَلَبَ إِذِ اف، نِي عِبْرًا لِبَتِ يَّحُ عَدَجٌ وَأَعَدَجٌ يَسْئَلُ لَلِ

Яна ўша кишидан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам менга қорамол ўттизтага етмагунча ҳеч нарса олмаслигимни амр қилдилар. Қачон ўттизтага етса, ундан бир дона онасига эргашиб юрган бир ёшли эркак ёки урғочи бузоқ. Бу то қирқтага етгунча. Агар унга етса, икки ёшли ғунажин».

Насий ривоят қилган.

Шарҳ: Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳудан қилинаётган ушбу икки ривоятдан уламоларимиз қорамол закотига тегишли кўпгина ҳукмларни олганлар. Қорамол деганимизда мол ва қўтос эътиборга олинишини унутиб қўймаслигимиз керак.

Ушбу икки ривоятдан олинадиган ҳукмлар:

1. Қорамолдан закот бериш фарз эканлиги.

Буни аввал ўтган ҳадисларнинг бирида ҳам ўрганган эдик. Унда қайси бир одамнинг туяси, қорамоли ва қўйи бўла туриб закотини бермаса, қиёмат куни улар энг семиз ҳолларида келиб, эгаларини туёқлари билан тепкилаб, оғизлари билан тишлаб, шохлари билан сузиши ҳақида сўз кетган эди.

2. Қорамол ўттизтага етмагунча закот йўқлиги.

3. Қорамолнинг нисоби ўттизтага етган бўлиши.

Қорамол закоти жадвали

Қорамолнинг сони	Чиқариладиган закот	
1дан 29тагача	Закот йўқ	
30тадан 39тагача	Бир ёшли эркак ёки урғочи бузоқ	
40тадан 59тагача	Икки ёшли ғунажин	
60тадан 69тагача	Иккита бир ёшли ғунажин ёки буқача	
70тадан 79тагача	Битта икки ёшли ғунажин ёки битта бир ёшли буқача	
80тадан 89тагача	Иккита икки ёшли ғунажин	
90тадан 99тагача	Учта бир ёшли бузоқ	

100тадан	Иккита бир ёшли бузоқ, битта	
109тагача	икки ёшли ғунажин ва ҳоказо	

هَلْ لَّوْ سَرَّ ضَرَفَ يَتَّالِ هَلْ بَتَكَ زَكَّ أَبَانَا نُؤْنَعُ هَلْ لَّوْ يَضَرَّ سَنَانُ
نَيْبُ قَرَفِي الْوَقْرَفَتُمْ نَيْبُ غَمُّجِي الْوَمَلَسَوِ هَلْ لَّوْ يَلَصَّ
أَمُهْنَيْبِ نَاعَجَارَتِي أُمَّهْنِ إِنْ فَنَيْطِي لَخْ نَمْنَاكَ أَمَوِةً قَدَّصَلَاةً شَخَّ عَمَّتْ جُم
أَمَلَسُمُ الْإِسْمُ خَلَا هَاوَرِةً يَوَسَّلَابِ

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Абу Бакр розияллоҳу анҳу у кишига Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам фарз қилган нарса (закот) ҳақида ёзган мактубида:

«Садақа(нинг кўпайиши ёки камайиши)дан қўрқиб, айри жам қилинмайди ва жамланган айирилмайди. Икки аралаштирган киши эса ўзаро (ўз улушига қараб) ҳисоб қилади», дейилган эди».

Бешовларидан фақат Муслим ривоят қилмаган.

Шарҳ: Ушбу ҳадиснинг маъноси кенг эканлигидан уламоларимиз у ҳақида турли фикрлар айтиб, турлича шарҳ қилганлар. Чунончи, айириб ташловчи ким? Молнинг эгасими ёки садақа олувчи омилми? Айириб ташлаш қандай бўлади-ю, жам қилиш қандай бўлади, деган маъноларда ижтиҳодлар бўлган.

Мол эгасининг айириб ташлаши ўз фойдасини кўзлаб, садақани озроқ беришга уриниш сифатида бўлмаслиги керак.

Мисол учун, иккита шерикнинг 201та қўйи бор, улар учта қўйни закотга беришлари керак. Лекин улар закотчи келганида қўйларни бўлиб ташлаб, ҳар бири 100та ва 101та қўйи бордек қилиб кўрсатади. Натижада учта ўрнига иккита қўйни закотга беришади, биттаси ўзларида қолади.

Закот берувчининг қўшиб юбориши эса – икки кишида қирқтадан қўй бўлади. Икковлари биттадан, жами иккита қўйни закотга беришлари керак. Лекин закотчи келганида икковлари қўшиб юбориб, саксонга қўй бор, деб кўрсатишади ва закотчи улардан битта қўйни закотга олади.

Закотчининг айириши ва қўшиши бунинг тескариси бўлади. У кўпроқ закот олишга уринади. Иккита одам булар бизнинг қўйларимиз, деб саксонга қўйни кўрсатса, икки киши қўшиши мумкин эмас, ажратиб, икковингдан алоҳида закот оламан, дейди ва саксонга қўйни қирқтадан иккига бўлиб,

биттанинг ўрнига иккита қўйни закотга олади.

Шунингдек, иккита одамда 101тадан қўй бўлса, икковинг қўшишинг керак, дейди-да, қўшиб, 202та қилиб, иккитанинг ўрнига учта қўйни закотга олади.

Ханафий мазҳабида чорва молларини аралаштириб, шерик бўлиш закот масаласига таъсир қилмайди. Ҳар ким ўз улушининг закотини ўзи бераверади.

Бошқа мазҳабларда эса аралаштириб юборишнинг таъсири бор, уларга битта мулк эгасининг муомаласи қилинади. Улар молни аралаштириб, шерик бўлишнинг закотга таъсири бўлиши учун тўртта шарт бор, дейишади.

1. Шерик бўлиш закотдан қочиш мақсадида бўлмасин.
2. Ҳар икки томоннинг ҳайвони бир-бирига қўшиладиган ҳайвонлардан бўлиши керак. Мисол учун, қўй-эчки.
3. Икки шерик ҳам закотни адо эта оладиган сифатга эга бўлишлари керак. Яъни, мусулмон, ҳур, болиғ, оқил, нисоб эгаси бўлишлари лозим.
4. Икковларининг чўпони, эркак ҳайвонлари, сув ичадиган жойи, яйлови, қўраси бир бўлиши керак.

Ушбу шартлардан келиб чиқиб, ҳар тараф ҳадисни ўз ҳолича тушунади, лекин нима бўлганда ҳам ҳийла йўли билан закотдан қочиб қолмаслик керак, закот берувчига зулм ҳам бўлмаслиги лозим.

«Ҳадис ва ҳаёт» китоби асосида тайёрланди